

Zdzisław Pawlak

Życie oraz działalność naukowa i duszpasterska ks. dr. Zbigniewa Skrobickiego

Studia Włocławskie 15, 9-16

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. ZDZISŁAW PAWLAK

ŻYCIE ORAZ DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA I DUSZPASTERSKA KS. DR. ZBIGNIEWA SKROBICKIEGO

Ks. Zbigniew Skrobicki urodził się 30 marca 1943 roku w Stefanowie, parafia Bytoń, pow. Radziejów. Jego ojciec Józef urodził się w Chicago w rodzinie robotniczej; matka Marianna z d. Gańczewska, urodzona w Stefanowie, pochodzi z rodziny rolniczej. Z rodziny pochodzi jeszcze dwóch braci, z których najstarszy brat, Zygmunt, jest księdzem diecezji wrocławskiej (bratanek Karol także), oraz trzy siostry. Po ukończeniu szkoły podstawowej w Budziszawiu, rozpoczął w 1957 r. naukę w Liceum Ogólnokształcącym w Nieszawie, gdzie uzyskał maturę w 1961 r. W tymże roku został przyjęty do Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławku. Podczas studiów był na seminarium z Pisma Świętego Nowego Testamentu, gdzie pod kierunkiem ks. Franciszka Józwiaka, późniejszego rektora, napisał pracę dyplomową o tajemnicy Kościoła według Konstytucji *Lumen gentium* Soboru Watykańskiego II. Warto dodać, że już w seminarium wrocławskim ks. Skrobicki słuchał wykładów z katolickiej nauki społecznej, które w tym czasie prowadzili: najpierw ks. dr Marian Rzeszewski (homiletyk i pastoralista), a następnie ks. dr Alfons Przybyła (kanonista i socjolog). Święcenia kapłańskie otrzymał 18 czerwca 1967 r. w katedrze wrocławskiej z rąk ówczesnego biskupa wrocławskiego Antoniego Pawłowskiego.

Po dwóch latach pracy na wikariacie w Karnkowie, został skierowany przez biskupa Jana Zarębę na studia specjalistyczne na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w Lublinie (dokument z dnia 15 VII 1969 r.). Wydział Filozofii Chrześcijańskiej KUL obejmował w tym czasie cztery sekcje: filozofii teoretycznej, filozofii praktycznej, psychologii i filozofii przyrody. Pod nazwą filozofii praktycznej funkcjonował w owym czasie dawny wydział nauk społecznych KUL. Właśnie tutaj rozpoczął swoje studia ks. Z. Skrobicki. Na tejsze sekcji

filozofii praktycznej wykładowcami byli znani profesorowie, współtwórcy Lubelskiej Szkoły Filozoficznej, jak: Albert Krąpiec, Stanisław Kamiński, Marian Kurdziałek, Zofia Zdybicka oraz profesorowie zajmujący się zagadnieniami ściśle społecznymi, do których ks. Skrobicki chodził na wykłady. Byli to: Czesław Strzeszewski (filozofia gospodarcza, wstęp do katolickiej nauki społecznej), ks. Józef Majka (katolicka nauka społeczna, socjologia wychowania), Jan Turowski (socjologia), Jerzy Ozdowski (historia doktryn społeczno-gospodarczych), Hanna Waśkiewicz (filozofia prawa, historia filozofii społecznej), ks. Władysław Piwowarski (socjologia moralności, moralność a religia), Łukasz Czuma (metodologia nauk społecznych), ks. Joachim Kondziela (filozofia społeczna), ks. Franciszek Mazurek (proseminarium katolickiej nauki społecznej, ćwiczenia ze wstępu do katolickiej nauki społecznej), ks. Jan Krucina (wybrane zagadnienia z filozofii społecznej) i inni.

Na seminarium naukowym z katolickiej nauki społecznej, prowadzonym przez profesora C. Strzeszewskiego, ks. Skrobicki napisał pracę magisterską na temat „Poglądy społeczno-gospodarcze i kulturalno-moralne księdza Wacława Blizińskiego” (1972), kapłana-społecznika diecezji kujawsko-kaliskiej (włocławskiej) w końcu XIX i na początku XX wieku.

Podjęcie tego tematu ks. Skrobicki uzasadnił faktem, którego nie można było wówczas w żaden sposób podważyć: „działalność ks. Wacława Blizińskiego, będącego jednym z czołowych działaczy katolickich w Polsce w pierwszej połowie XX wieku, nie doczekała się dotychczas żadnego poważniejszego opracowania”. Było to zatem opracowanie, jak na wymogi pracy magisterskiej, nadzwyczaj ambitne i pionierskie. Zasadniczy trzon pracy składa się z trzech rozdziałów: 1) Ks. Wacław Bliziński na tle epoki, 2) Poglądy w dziedzinie społeczno-gospodarczej, 3) Poglądy w dziedzinie społeczno-kulturalnej i moralnej.

Po rocznym kursie doktoranckim (ks. mgr Z. Skrobicki miał szansę zostać asystentem u prof. Strzeszewskiego, niestety inne były potrzeby diecezji) bp Jan Zaręba skierował go na wikariat, najpierw do parafii Najświętszego Zbawiciela we Włocławku (30 VI 1973), a następnie do parafii Dobra (1 IX 1973). Po dwóch latach znowu powrócił do Lublina (15 VI 1975) i po roku tam pobytu, na seminarium pod kierunkiem promotora C. Strzeszewskiego uzyskał (24 VI 1976) stopień naukowy doktora filozofii w zakresie nauk społecznych na podstawie rozprawy: „Program odrodzenia katolicko-społecznego w Polsce w ujęciu czaso-

pisma «Prąd» (1909–1939)”. Praca ta była cennym wkładem w badania nad katolicyzmem w Polsce w okresie międzywojennym.

* * *

We wrześniu 1976 roku został powołany na funkcję wychowawcy w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku, gdzie przez siedem lat był kolejno prefektem studiów (1 IX 1976 – 1 IX 1980), prefektem wychowania (1 IX 1980 – 5 IX 1981) i wicerektorem (5 IX 1981 – 30 VI 1983). Rektorem seminarium był wówczas ks. Franciszek Jóźwiak, z którym ks. Skrobicki ofiarnie współpracował, realizując dewizę księdza rektora: „Seminarium jest naszym domem”. Brał udział w akcji powołaniowej, wyjeżdżając z muzycznym zespołem powołaniowym alumnów do różnych parafii w diecezji, głosząc kazania i przybliżając obraz życia seminaryjnego. Aktywność alumnów wyrażała się wówczas także w działalności teatralnej, sportowej (pobudowano nowe korty tenisowe), dyskusyjnej (ks. Skrobicki patronował specjalnie ustanowionej godzinie, w której alumni przekazywali sprawozdania z wyjazdów na różnego rodzaju sympozja organizowane w ośrodkach filozoficznych i teologicznych w kraju).

Szczególny egzamin z wypełniania swych funkcji i aktualnych zadań zdawali wychowawcy seminaryjni i alumni w okresie stanu wojennego, kiedy zajmowali się dystrybucją darów, szczególnie żywności, przywożonych z zagranicy dla osób biednych. Wiele trudów ponosiła społeczność seminaryjna podczas modernizacji ogrzewania, budowy nowego piętra mieszkaniowego dla kleryków oraz całego nowego skrzydła gmachu seminaryjnego, gdzie mieści się duża aula i sala gimnastyczna. Dla stałych mieszkańców seminarium – wychowawców (byli wśród nich w tym czasie także prefekci – późniejsi biskupi: Roman Andrzejewski, Marian Gołębiewski, Stanisław Gębicki, który był ojcem duchownym, oraz księży Zdzisław Rogalski, Aleksander Maciejewski, Leonard Fic), nie były to komfortowe warunki do pracy naukowej. Trzeba tu zaakcentować, że środowisko seminaryjne w tym czasie cechował duch harmonijnej współpracy, życzliwości, otwartości na inne środowiska seminaryjne (wzajemne wizyty, np. sportowe). Rola wychowawców i profesorów ówczesnych była w tym wszystkim nie do przecenienia.

Z pracą w seminarium duchownym łączył ks. dr Z. Skrobicki troskę o KUL jako diecezjalny referent ds. KUL i Towarzystwa Przyjaciół KUL (31 VIII 1976 – 5 IX 1981). W tym czasie był także duszpasterzem młodzieży akademickiej w rejonie włocławskim (4 XI 1976 – 1 IX 1980).

Równoległe z pracą wychowawczą w seminarium duchownym łączył ks. Skrobicki pracę naukowo-dydaktyczną. Począwszy od roku 1976, przez 27 lat wykładał katolicką naukę społeczną. Uwzględniał w niej szczególnie zagadnienia: z filozofii społecznej, filozofii gospodarczej, historii myśli społecznej – w tym nauczanie papieży w encyklikach społecznych, historię doktryn społecznych, prawa człowieka. Wykładał także zagadnienia z socjologii ogólnej oraz z socjologii religii, parafii i rodziny. Przez rok, po śmierci ks. prof. Mariana Rzeszewskiego, wykładał na roku VI teologię praktyczną i pastoralną oraz prowadził seminarium naukowe. Przez kilka lat na roku I prowadził zajęcia dydaktyczne z kultury chrześcijańskiej. Prowadził także wykłady na Instytucie Teologiczno-Pastoralnym dla księży (1976–1990) oraz dla osób świeckich, najpierw w Instytucie Wyższej Kultury Religijnej we Włocławku, a od roku 1990 na Studium Teologii we Włocławku (filia Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie) oraz na Kolegium Katechetycznym w Kaliszu (1988–1999). Wygłosił także szereg referatów z zakresu katolickiej nauki społecznej i socjologii w Seminarium Duchownym dla duchowieństwa i alumnów oraz na spotkaniach Towarzystwa Naukowego Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Jako referent brał również udział w konferencjach dla katechetów i diecezjalnego duszpasterstwa dla inteligencji we Włocławku, Koninie i Kaliszu. Pogłębiał znajomość języka niemieckiego, wyjeżdżając dwukrotnie na wakacyjne stypendia językowe (lipiec – sierpień 1977 – Goethe-Institut w Rothenburgu; lipiec – sierpień 1980 – Goethe-Institut w Passau).

* * *

Od roku 1983 ks. Skrobicki pracę naukowo-dydaktyczną łączył z pracą duszpasterską, która w kolejnych latach stała się jego głównym zajęciem. Najpierw przez pięć lat pełnił funkcję proboszcza parafii Bądkowo (30 VI 1983 – 30 VI 1988) i dziekana dekanatu bądkowskiego. Pobudował w tym czasie na terenie parafii kaplicę filialną w Wysocinie, sale katechetyczne przy plebanii i budynek gospodarczy. Dnia 30 VI 1988 r. objął funkcję proboszcza w parafii Chodecz, a po utworzeniu dekanatu chodeckiego – dziekana tegoż dekanatu, którą pełni do dziś. Przez dwadzieścia lat, najpierw z Bądkowa, a potem z Chodcza, dojeżdżał z wykładami i uczestniczył w życiu naukowym Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku.

Dokonań duszpasterskich i gospodarczych w ciągu blisko 25 lat w parafii Chodecz nie sposób szczegółowo omówić. Parafia Chodecz,

jedna ze starszych na Kujawach, cieszy się posiadaniem zabytkowego kościoła oraz unikatowego zabytkowego zespołu cmentarnego przy kościele św. Jakuba. Troska o te zabytki stanowi trzon pracy gospodarczej proboszcza. Dokonano w tym czasie w kościele: wymiany okien, remontu wieży kościelnej, dwukrotnie odnawiano wnętrze kościoła i elewację zewnętrzną, odnowiono parkan i założono chodnik przy kościele, wyremontowano organy, dwa razy zbudowano nowe piece do ogrzewania kościoła. Na cmentarzu grzebalnym położono na alejkach chodniki z polbruku i wykonano ok. 300 m nowego parkanu. Na znajdującym się tam kościele pw. św. Jakuba i tzw. katakumbach wyremontowano dachy oraz odnowiono elewacje zewnętrzne, łącznie z odnowieniem wnętrza budynków. Gruntownie zostały odnowione plebania i wikariatka (pokrycia dachowe, drzwi, okna, łazienki, elewacja zewnętrzna) oraz garaże i budynki gospodarcze. O innych wyposażeniach służących kultowi Bożemu oraz o różnych inicjatywach duszpasterskich można dowiedzieć się z „Kroniki parafii Chodecz”, przechowywanej w kancelarii parafialnej.

Jako wyraz uznania za jego pracę duszpasterską i kapłańską postawę oraz długoletnią pracę naukowo-dydaktyczną w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku, staraniem biskupa włocławskiego Bronisława Dembowskiego, odznaczony został godnością kapelana papieskiego (1 XII 1994).

* * *

Mimo pracy wychowawczej i dydaktycznej w seminarium duchownym oraz pracy duszpasterskiej, ks. dr Zbigniew Skrobicki interesował się pracą naukową, i na ile to było możliwe, poświęcał jej swój wolny czas. Owocem jego wysiłków jest dorobek naukowy (niżej zamieszczony wykaz bibliografii podmiotowej ks. Z. Skrobickiego).

Wśród opublikowanych przez niego opracowań należy na pierwszym miejscu zauważyć opublikowaną przez Redakcję Wydawnictw KUL wyżej wspomnianą pracę doktorską – *Program odrodzenia katolicko-społecznego w Polsce w ujęciu czasopisma „Prąd” 1909–1939* (w: *Z dziejów katolicyzmu społecznego*, [t.] 1, Lublin 1987, s. 333–435). Dotyczy ona czasopisma „Prąd”, które w dziejach katolicyzmu społecznego w Polsce odegrało znaczącą rolę, jego bowiem współtwórcy należeli do pionierów katolicyzmu społecznego w Królestwie Polskim, a oddziaływali także na pozostałe ziemie polskie. Po wyjaśnieniu genezy i trzydziestoletnich dziejów czasopisma, ks. Skrobicki główną część pracy poświęcił odczy-

taniu programu odrodzenia katolicko-społecznego w Polsce, jaki przedstawiano na łamach „Prądu”. Zasadnicze rozdziały poświęcił analizie założeń religijno-moralnych i filozoficznych odrodzenia społecznego (rozdz. II), postulatowi narodowo-państwowym, jakie głoszone w związku z programem odrodzenia społecznego (rozdz. III) oraz zagadnieniom postulowanego ustroju społeczno-gospodarczego (rozdz. IV). Wiele z postulowanych wtedy rozwiązań do dziś zachowało swą aktualność, dlatego ich usystematyzowane omówienie okazało się jak najbardziej uzasadnione. Należy jednak zauważyć, że autor zasadniczo tylko przedstawia program „prądowy”, a nie podejmuje jego krytycznej oceny, co w ówczesnym stanie badań byłoby zapewne niewykonalne.

Artykuł z tej tematyki: *Geneza i dzieje czasopisma „Prąd”* opublikował już wcześniej („Chrześcijanin w świecie”, 14(1982), nr 6(108), s. 38–49), a wrócił do niej po latach w publikacji *Metoda „dialogu” w realizacji odrodzenia katolicko-społecznego w Polsce w ujęciu czasopisma „Prąd” (1909–1939)*, w: *Edukacja – kultura – teologia. Studia ofiarowane Księdzu Profesorowi Jerzemu Bagrowiczowi z okazji 65. rocznicy urodzin*, pod red. K. Koneckiego, I. Werbińskiego, Toruń 2003, s. 725–737.

Na szczególną uwagę w jego twórczości zasługują także publikacje ukazujące kapłanów społeczników diecezji włocławskiej oraz ich działalność. Tę tematykę podjął już w przedstawionej wyżej pracy magisterskiej o ks. Wacławie Blizińskim. Na jej podstawie powstał i został opublikowany artykuł pt. *Ks. Wacław Bliziński – twórca Liskowa*, zamieszczony w wielotomowym dziele zbiorowym *Chrześcijanin* (pod red. B. Bejzego, t. 4, Warszawa 1980, s. 7–33). Dla potrzeb tego rodzaju wydawnictwa o charakterze popularnym pierwotna praca została znacznie skrócona; m.in. usunięto cały paragraf ukazujący tło historyczno-społeczno-gospodarcze Polski w latach 1870–1939, odwołania do poglądów innych społeczników i szerszej literatury przedmiotu; cała praca została przedziustowana w celu wydobycia jej praktycznego aspektu. Szkoda jednak, że nikt nie zatroszczył się o wydanie tego opracowania, ważnego dla ukazania działalności społecznej duchowieństwa diecezji włocławskiej, jako publikacji samoistnej.

Do życia, poglądów i działalności społecznika z Liskowa wracał ks. Skrobicki jeszcze kilka razy. W napisanym wspólnie z ks. Bronisławem Michalskim artykule *Działalność spółdzielcza duchowieństwa polskiego* („Ateneum Kapłańskie”, 116(1991), s. 422–455) ks. Skrobicki przedstawił działalność w tym zakresie ks. Wacława Blizińskiego (s. 451–455). Ponadto

na symposium „Wieś spółdzielcza Lisków i jej twórca”, zorganizowanym przez Polskie Towarzystwo Socjologiczne w 1984 r. w Liskowie został przedstawiony przygotowany przez niego referat pt. „Poglądy społeczno-moralne i gospodarcze księdza Wacława Blizińskiego”; wykazał w nim, że wspólnego rodowodu tych poglądów, akcentujących znaczącą rolę spółdzielczości, oświaty i kultury oraz pracy dla wspólnego dobra, bez względu na różnice polityczne, w odradzaniu się i przebudowie wsi polskiej – należy dopatrywać się w ideologii solidaryzmu chrześcijańskiego oraz w odpowiednio adaptowanych hasłach pozytywizmu. Wreszcie napisał obszerny biogram ks. Blizińskiego do *Włocławskiego słownika biograficznego* (t. 2, Włocławek 2005, s. 17–20). Ma na swym koncie także artykuł popularny pt. *Proboszcz i parafianie*, opublikowany w 40. rocznicę śmierci ks. Blizińskiego, w tygodniku diecezji włocławskiej „Ład Boży” (1984, nr 20(30 IX), s. 5; nr 21(14 X), s. 8).

Przedmiotem zainteresowań ks. Skrobickiego byli także inni włocławscy kapłani związani w jakikolwiek sposób z katolicką nauką społeczną. Wykładowców tej nauki w seminarium włocławskim przedstawił w opracowaniu *Profesorowie katolickiej nauki społecznej, w: 425 lat Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Profesorowie i moderatorzy XX wieku*, Włocławek 1997, s. 79–82. Osiągnięciom w tej dziedzinie jednego z nich, ks. Stefana Wyszyńskiego, poświęcił osobne opracowanie – *Myśl i działalność społeczna ks. Stefana Wyszyńskiego* („Ateneum Kapłańskie”, 136(2001), s. 442–454). Opracował także biogramy ks. Antoniego Szymańskiego (*Słownik polskich teologów katolickich*, t. 7, Warszawa 1983, s. 264–271; *Włocławski słownik biograficzny*, t. 2, Włocławek 2005, s. 181–184) i ks. Stanisława Wojsy (*Zasłużeni dla Włocławka (XIII–XX wiek)*, pod red. M. Wojciechowskiego, Włocławek 1991, s. 215–216; *Słownik biograficzny katolicyzmu społecznego w Polsce*, R-Ż, Lublin 1995, s. 185).

Ks. Skrobicki nie unikał także podejmowania innych tematów z zakresu katolickiej nauki społecznej, czego dowodem są jego artykuły: *Antropocentryzm w nauczaniu społecznym Kościoła*, w: *W służbie Kościołowi i nauce. Księga jubileuszowa dedykowana księdzu profesorowi Stanisławowi Olejnikowi*, Włocławek 1994, s. 198–203; *Aktywność świeckich w Kościele w świetle założeń Akcji Katolickiej*, „Wiadomości Synodalne” (Włocławek), nr 6(1995), s. 3–19; *Chrześcijański wymiar pracy w świetle encykliki „Laborem exercens” Jana Pawła II*, „Studia Włocławskie” 5(2002), s. 286–293; *Moralny wymiar rozwoju w świetle nauczania papieży*

Pawła VI i Jana Pawła II, „Studia Włocławskie”, 15(2013), s. 93–107. Tematyki katolickiej nauki społecznej dotyczą także jego recenzje i jedno sprawozdanie, które zostały opublikowane na łamach „Ateneum Kapłańskiego”. A także publikacje popularne: *Człowiek – praca*, „Ład Boży” (Włocławek), 1997, nr 9(27 IV), s. 1; *Człowiek – praca – bezrobocie*, tamże, nr 10(11 V), s. 1, 8.

Na marginesie tych zainteresowań znajdują się publikacje: *Droga do dialogu w „Argumentach”*, w: *W Panu złożyłem nadzieję. Księga pamiątkowa ku czci Biskupa Czesława Lewandowskiego w 80. rocznicę urodzin*, Włocławek 2002, s. 495–504, a także sprawozdania z działalności Wyższego Seminarium Duchownego w latach 1980–1983 opublikowane w „Kronice Diecezji Włocławskiej”.